

اسماعیل بقایی، سخنگوی وزارت امور خارجه در گفت‌وگو با «ایران»:

مذاکره می‌کنیم؛ به شرط جدیدت طرف

گفت‌وگو

مریم سالاری / با اسماعیل بقایی، سخنگوی وزارت امور خارجه در دفتر روزنامه ایران گفت‌وگو نشستیم؛ گفت‌وگویی که انتظار می‌رفت به دلیل پیچیدگی‌های خاص حوزه سیاست خارجی و حساسیت‌های حاکم بر اطلاع‌رسانی در این عرصه ملاحظات خاص خود را داشته باشد. خاصه اگر مصاحبه‌شونده در مقام سخنگویی وزارت امور خارجه، مأمور به موضع‌گیری و تحلیل ابعاد وقایعی باشد که هر نکته آن به سرعت در صدر اخبار جهان می‌نشیند.

با این حال سخنگوی کارآموده دستگاه دیپلماسی که تجربه پرپای از مأموریت در مسئولیت‌های مهم از جمله کمیته حقوقی مجمع عمومی سازمان ملل تا نمایندگی ایران در دفتر این سازمان در ژنو را

و دیدگاه‌های یکدیگر درباره یک موضوع خاص به آگاهی برسند.

موضوع هسته‌ای در این نشست‌ها چه جایی را به خود اختصاص داده است؟

از آنجایی که اساساً فلسفه تشکیل گروه سه کشور اروپایی و اتحادیه اروپا بحث هسته‌ای بود، سه کشور فرانسه، آلمان و انگلیس به همراه اتحادیه اروپایی طرف‌های مذاکره‌کننده برجام محسوب می‌شوند و کماکان از لحاظ حقوقی بخشی از برجام هستند. موضوع هسته‌ای از طرف آنها و موضوع رفع تحریم‌ها از طرف ما، بحث ثابت دو طرف است. انتظار نمی‌رفت طرفین در این سه دور گفت‌وگو درباره اقداماتی که برای رسیدن به این اهداف باید انجام دهند، به یک جمع‌بندی مشخص برسند. مطالبه ما و طرف مقابل مشخص است اما جزئیات کار نیازمند بحث‌های کارشناسی طولانی‌تری است. نکته مثبت و مهم این است که طرفین درباره به نتیجه رساندن موضوعات از مجرای دیپلماتیک و گفت‌وگو اجماع دارند. ما منتظر هستیم که این کشورها در درون خود نیز به یک جمع‌بندی مشخصی برسند. در همین راستا طرف دولتی سه هفته آینده احتمالاً دور دیگری از گفت‌وگوها برگزار خواهد شد که زمان و مکان آن بعداً به این دو طرف تنظیم خواهد شد.

به نظر می‌رسد ابهام‌زدایی از ملاحظات ادعایی در مورد اوکراین مقدمه‌ای برای تسهیل مذاکرات گفت‌وگوهای هسته‌ای باشد و قضای منفی علیه ایران را در برزخ این مذاکرات تلطیف کند. آیا درباره رفع این چالش پیشرفت قابل ملاحظه‌ای رخ داده است؟

در مورد اوکراین مشکل این است که طرف‌های اروپایی از همان

در کارنامه دارد، کوشید با رعایت مصالح و ملاحظات، پرسش‌های «ایران» را بی‌پاسخ نگذارد. حضور صمیمانه او در تحریریه با گفت‌وگو درباره روند گفت‌وگوهای ایران و اروپا همراه شد؛ با دقت خاصی سؤالات را شنید و هیچ کدام را بی‌پاسخ نگذاشت. به گفته او تنش‌زدایی با اروپا، حل پرونده برجام و ارتقای جایگاه منطقه‌ای و بین‌المللی ایران در زمره اهداف مهمی است که وزارت امور خارجه در پیجوه بحران‌های متوالی منطقه و جهان مأمور به انجامش شده است. او از احتمال پاسخ سخت ایران به غرب در صورت فعال شدن مکانیسم ماشه هم گفت؛ هشدار می‌دهد که در نشست اخیر ژنو به تروئیکای اروپایی داده شده است. مشروح این گفت‌وگو را با یکدیگر می‌خوانیم.

ابتدا بر اساس یکسری زمینه‌های منفی ذهنی، اتهام‌هایی را مطرح کردند. هیچ‌یک از این اتهام‌ها واقعاً ثابت نشده جز اینکه بله، ایران رابطه خوبی با روسیه دارد. امضای توافقنامه اخیر میان تهران و مسکو واکنشی را در برخی از طرف‌های اروپایی ایجاد کرد و حداقل با اطمینان می‌توان گفت که در رسانه‌هایشان این نگاه منفی شکل گرفت که گویا معاهده ایران و روسیه نشانه‌ای است از اینکه دو کشور به سمت نوعی ائتلاف علیه طرف‌های ثالث می‌روند.

اما این اتهام‌ها بی‌اساس است. موافقتنامه شراکت راهبردی ایران و روسیه علیه هیچ طرفی نیست؛ بلکه معاهده‌ای کاملاً شفاف است که عمدتاً حوزه‌های متنوعی مانند اقتصادی، محیط زیست، بهداشت و درمان، انرژی و انرژی تجدیدپذیر را شامل می‌شود. محتوای این توافقنامه کاملاً منطبق با تعهدات حقوق بین‌المللی و منشور ملل متحد است. نکته من این است که در رابطه با اوکراین از ابتدا به نحو غیرمنصفانه‌ای مجموعه اتهاماتی علیه ایران مطرح شد. این اتهامات تکرار شد و به جهت تکرار آنها بعضاً خودشان هم باور کردند که چنین مواردی وجود دارد. اما باید توجه داشت که مثلاً در یک مورد حدود دو ماه پیش مقامات آمریکایی اعلام کردند که یکسری از موشک‌های ایرانی با مقدار برد اعلامی به اوکراین منتقل شده و بر اساس آن اتحادیه اروپایی تحریم‌هایی را علیه ایران وضع کرد. اما چند روز بعد رئیس‌جمهوری اوکراین اعلام کرد که موشکی منتقل نشده است. بنابراین انتظار می‌رفت اروپایی‌ها همان موقع هم دیدگاه خود را اصلاح کنند و هم اقدامات عملی را که علیه ایران در قالب تحریم اعمال کردند، تغییر دهند؛ اما این کار انجام نشد. بنابراین وقتی درباره موضوعی که به صورت یکسویه و بدون هیچ سندی اتهامی علیه کشوری

مطرح می‌کنند، خیلی نمی‌توان از طریق مذاکره و گفت‌وگو آن را رفع کرد؛ زیرا طرف مقابل سعی دارد براساس ذهنیت خود یا با توجه به منافع که فکری می‌کند می‌تواند از قبال اتهام‌زنی به ایران به دست بیاورد، این طور القا کند که اتحاد و ائتلافی علیه دموکراسی غربی یا کشورهای اروپایی شکل گرفته است و بنابراین باید متقابلاً ائتلافی در داخل اروپا علیه آن ایجاد شود. از این رو در چنین وضعیتی خیلی نمی‌توان از طریق مذاکره و گفت‌وگو موضوع را به جمع‌بندی رساند جز اینکه واقعاً با فشار کنیم که ما هیچ نقش و دخالتی در این منازعه نداریم. ما درباره اوکراین از همان ابتدا تأکید کردیم که همه کشورها باید تمامیت ارضی و حاکمیت ملی کشورها را محترم بشمارند. هر دو طرف را دعوت کردیم که از راه‌های دیپلماتیک موضوع را حل و فصل کنند و خودمان نیز نشان دادیم که در عمل به این اصل پایبند هستیم.

به هر حال سایه پرونده ادعایی «اوکراین» بر سر روند حل و فصل موضوع هسته‌ای سنگینی می‌کند. آن هم در شرایطی که «مکانیسم ماشه» به حربه‌ای در دست اروپایی‌ها تبدیل شده است و قصد خود را هم برای فعال کردن آن در سال پایانی موعده برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ بروز داده‌اند. در این رابطه شنیده شده

